

SZENTMÁRTONI JÁNOS
Lagzi

Forró júliusi nap volt. Mialatt az autókönvoj kiért a Duna-partra széles dudálások közepette (az időtlen sörös dobozokat nem engedték, a dudálástól is ódzkodtak kissé, de végül rábólintottak), elmerengett a sorsán, hogy vajon miként alakul ezek után. Nézte a járókelőket, akik közül többen is mosolyogva rájuk integettek, a pirosnál mellettük megálló autók utasait, a Költőt, akinek a szemét napszemüveg takarta, az elrohanó fákat... – és arra gondolt: vajon hová suhan vele most ez az autó? Boldog lehet-e végre? Föl tud-e oldódni majd tulajdon életében? Akik integetnek, a kutyát sétáltató nagypapák vagy a babakocsit toló asszonyok vajon boldogok-e? S ha igen, ők hogy csinálták? Mi a titka a harmonikus együttélésnek? Egy család mitől család? Van-e valami rejtélyes fűszer, amit eddig még nem ízleltek? Esetleg az élés szent izgatottsága? Amit bár csak ritkán él át az ember, de olyankor tudja, hogy jó helyen van: otthonra talált a saját bőrében. S ez annyi tartalékot halmoz fel benne, hogy erőt ad akkor is, amikor kétvállra fektetik a güriző, taknya-nyála egybefolyó, az igavonó barom mélabújával vemhes hétköznapiak. Ő ezeket a pillanatokot vajon megérzi-e majd? Nem akar-e idővel megint odébbállni? Hiszen fogalma sincs, mi az az otthon. Neki soha nem volt. Lakásról lakásra vándorolt, lakott vagy tíz helyen, és sehol sem tartósan. Ahol pedig esetleg már megmelegedett volna, onnan mások döntései vagy a körülmények mindig továbbkényszerítették, újabb és újabb helyszínekre.

Volt idő, amikor még a pokolban élt, hogy az utcát hitte az otthonának. Mert neki csak ez jutott. Olcsó szerelmek vetetlen ágyai. Hogy soha nem tudja, mi várja másnap. Talán ezért sem tanult meg tervezni, álmodni, küzdeni. Hiszen úgy érezte, hogy az álmokat úgylis mindig mások álmodják, még az övét is. A célokat meg, amiket ki szokás tüzni magunk elé, mások úgylis hamarabb érik el, s mire ő is megérkezne, neki már nem marad más, csak a lerágott csontok. Meg tudja-e becsülni a Költőt, aki bár nem könnyű eset, de szereti őt, küzd érte, sokszor helyette is? Noszogatja, bátorítja őt, hogy merjen több lenni, ismerje meg és aknázza ki tulajdon képességeit. De a férje olyan

kemény, nemegyszer rideg. Ha ez az ára a célok elérésének, akkor, köszöni szépen, ő nem kér belőlük. Ő egyszerűen csak élni szeretne, kinyílni, virulni – akár a mezei virágok. És olyan szabadon is, ahogy a szél beporoz velük más mezőket. A Költő meglátja-e benne mindezt, s tudni fogja-e: ahogyan eddig próbált segíteni, az nem jó, attól csak komplexusai lesznek? Ne tanárkodjon fölötte, hanem csak ültesse észrevétlen a tenyerébe, ahogy a repülni tanuló kismadarat szokás. Vajon min gondolkodhat a napszemüvege mögött? Mert ő mindig gondolkodik. Szünet nélkül jár az agya, zakatol, örli a világot. Verset ír? Vagy ő is az integető embereken mereng, és már szövi is magában a történeteiket? Hogy vajon milyenek is lehetnek legbelül? Hiszen számára minden csak téma. Az íróember kissé hasonlatos a katasztrófaturistához: akkor is fényképez, amikor menteni kéne. Sokszor érzi magát mellette úgy, mint egy megfigyelt. Olyankor mindig azon töpreng, hogy miért nem tud az ő Költője kicsit lazítani, hátradőlni, és csak úgy lenni, mint a növények, vagy épp egy üres lakásban felejtett pénzdarab, elhagyott kulcs-csomó? Nem kell mindennek keretet adni, értelmet, tartalmat. Nem kell folyton gyanakodni, ítélezni. Ki nem állhatja benne például azt, hogy az embereket alighogy megismeri, már kész képleteket állít föl róluk. Persze az idő többnyire őt igazolja, de akkor is... Ne legyen állandóan készenlétben. Ne legyen állandóan igaza. Tévedjen is olykor. Az sokkal emberibb. Legyen bohémebb, mint a régi költők. Lángoljon úgy, mint húszévesen. Fölgyújtani akarja a világot, ne megérteni! Élje, ne tanulmányozza! Olykor, amikor mellette fekszik, s a mellére hajtja fejét, olyan érzés keríti hatalmába, hogy a Költő szíve legmélyén, akár az óceán alján, ahová a fény már nem ér el, csak csönd van és üresség. Dermesztő. Ő egy élőhalottat szeret, aki a haláltáncát nem járja, hanem leírja vagy megrendezi. Ott ül az operatőri daruban, és osztogatja az instrukciókat, ki milyen arcot vágjon, mit éljen át, hogy haljon meg – s a rossz színészt úgy űzi ki a stúdióból, mint kedvenc rockoperájában Krisztus a kufárokat. Nem kóstolta még az érintés szeszét sosem. Az ő tekintete lázas és kietlen, akár a hajnali rét, amelynek ködéből őszi puskaördöngés riaszt föl károgó varjakat. Amikor ölel, az sokszor olyan mellékes, ahogy az ember egy asztal sarkán megtámaszkodik. Vagy nekidől kicsit a falnak, hogy lehűtse hátát, amíg megpihen. Az ő ölelése nem perzsel. Az ő ölelése jégzajlás. Az ő ölelése nem szerelmes séta a tengerpart forró homokjában. Az ő ölelése a süllyedő Titanic, amin a

Részlet a szerző *Szomjúság* című készülő regényéből

végsőkig kitart, és beinti a zenekart, hogy mérsékelje a pánikot. Meneküljön inkább! Eszét veszve, másokon áttaposva mentse az életét olykor, vagy löje főbe magát! A lényeg, hogy lássa rajta, ő is ember. Hogy képes rettegni, érezni, szomjazni! Mi az, amit ő tud, és olyan makacsul ragaszkodik hozzá? Netán a szavak titkos hatalma? A leírt vagy kiejtett szavaké, melyekről azt hiszi, hogy még mindig megmenthetik az embert? Hogy a végzetébe dübörgő világot még megállíthatják a szakadék előtt? Ugyan! A szavak csak szavak! Még érezni is csak szavakban képes! Ezzel téveszti meg azokat, akik szeretik, becsülik értük! De a szavak nem oltják az ő szomjúságát! Neki rá, a Költőre van szüksége, nem a szavaira! Mintha nyolcéves korában megsértődött volna, amiért meghalt az édesanyja, és azóta kizárólag csupán szavakban hajlandó érintkezni a külvilággal. De hisz itt vannak ők is: a felesége és a lánya, a szavain kívül! Úgy megölelnék olykor, de nem lehet! Nem szabad! Mert még mindig elviselhetőbb a hiánya, mint az a döbbenet, hogy amikor átölelnék, csak a pusztá semmit ölelnék. És mégis, és mégis, és mégis, és mégis szereti, szereti, szereti Őt! Fogalma sincs, hogy miért. Hányszor próbálta már megfojtani magában ezt az érzést, hasztalan. Tizennyolc éves korától szereti őt, akárhányszor és bármennyire is menekülni akart előle. Szereti. Szívósan szereti. És nagyon fáradt már ebben a szerelemben. Kimerült ebben a szeretésben. De nem adja fel. Mert a Költő fölismerte őt. Meglátta. Kiemelte az arctalan és közömbös tömegből. A figyelme, a sérült és ezer sebből vérző szerelme visszaadta őt önmagának, még ha nem is tud vele sokszor mit kezdeni. Hálás érte. És azért is, mert gyermeket nemzett neki, élete értelmét, kitartott mellette mindvégig, megkérte a kezét és feleségül vette. Ezek már tettek, nem pusztá szavak. Ezekben meg lehet melegezni, és készülődni a boldogságra, amíg a Költő a szavakban bolyong.

A multság jól sikerült. Az ebéd után beindult a zene, táncoltak, hülyéskedtek, italoztak, voltak, akik pingpongozni mentek vagy kifeküdtek kicsit a stégre nézni a vizet. Estefelé megérkezett a két gitáros is. A stílusváltás nem mindenkinek volt inyére, de a társaságnak legalább a fele levonult a fűre a zenekar elé, és ott ropta tovább. Alkonyatkor fáklyákat gyűjtöttek szűnyogriasztó olajjal. Az éjszaka folyamán még egy ütőssel is kiegészült a zenekar. Jöttek-mentek az emberek, a kirugdalt fücsomókban nagyokat estek, de leporolták magukat, fölhajtottak néhány kortyot az ijedségre, és már iramodtak is vissza a

táncba. A Költő unokatestvére egyszer akkorát botlott, hogy a verandától egész a zenekar hangfaláig gurult, de olyan ügyesen vetődött és maradt meg mindvégig az esés lendületében, hogy ha az ember nem tudta volna, hogy lagzin van, és hogy az illető tökrészeg, még arra is gondolhatott, hogy egy kommandós tiszt épp egy bevetési bukfencet mutat be az újoncoknak. És valóban, mintha mi sem történt volna, a hangfal oldalának dőlve fújta, csak fújta tovább a herflijét, egyre hamisabban.

Hajnalig tartott a buli. Még rendőrök is jöttek, mert a környék valamelyik pihenni vágyó lakója kihívta őket csendháborításért. Persze egy valamirevaló lakodalom el sem képzelhető rendőrök nélkül, akik maguk sem veszik komolyan az ilyen riasztásokat, de egy-két süteményre meg egy kávéra csak beugranak, mielőtt folytatják monoton útjukat a sötét utcákon. S hogy a lelkiismeretüket némiképp megnyugtassák, mielőtt beteszik maguk után az ajtót, lehalkítatják a magnót vagy intenek a zenekarnak, hogy csöndesebben, majd további jó mulatást kívánva, megköszönik a kedveséget (a feketét, amely segít ébren maradniuk, a süteményt, amely kissé megédesítette íztelen éjszakájukat), és eltávoznak fejszóvalva, amikor a vőlegény már az asztal tetején táncol, maga körül pörgetve lerángatott, csatakos ingét.

A vége felé már csak a Költő és barátai vonaglottak a berekedt énekes előtt, a földbe szúrt fáklyák tűzgyűrűjében. A verandán pihegők időnként fölzsisszentek, amikor valamelyikük kilődult a nagy összecsimpaszkodásból, mert vitte a feje, ugrásra készen figyelték, vajon hol landol a szerencsétlen, min koppan majd: fatörzsön, kongán vagy épp a terasz lépcsőjén – de baleset egyszer sem történt. S miután a kódorgó visszatalált a cimboráihoz, a verandán is folytatódott a beszélgetés, pihegés, italozás.

Ő az egyik pisilésből visszatérve, nekidőlt pár percre az ajtófélfának, hogy lehűtse kissé forró halántékát, és csak nézte őket, miként próbálnak maradék erejükből úgy mulatni, akár húszévesen. Fejet rázva, mint amikor még hosszú hajuk volt, pogózva, vagy épp összeölelkezve körbe-körbe, egyre gyorsabban, egyre vadabban, amelyben a centrifugális erőt egyedül az izmok tarthatják féken, mint annak idején kétes hírvő rockmulatók sörtől tocsogó fedélzetén. Ömlött róluk a veríték, nadrágjukon már számtalan fűfolt éktelenkedett, lábaik meg-megroggyantak, de nem adták fel, makacsul kapaszkodtak egymásba, és üvöltötték egyre érthetlenebbül és egyre hamisabban az éppen aktuá-

lis számot, azokat a dalokat, amiken felnőttek, amikkel lázadtak, amikkel meg akarták hódítani a világot. Jólesett néznie őket. Nagy gyerek mindahány. A teremtés koronáinak képzelik magukat, pedig milyen sérülékenyek. Hányszor megsértődnek, ha valami nem úgy alakul, ahogy szeretnék. Hogy össze tudnak törni, ha igazságtalanság éri őket. Ott volt mind, akik közt eltelt az elmúlt tíz éve, látták őt anyává érni, segítették, ha megfeneklett, biztatták, ha bátorításra volt szüksége. Rajongott az álmaikért, hisz neki nem voltak, becsülte az erejüket. Az Unokabátyja, aki ekkor már egy menő rendezvény-szervező cég igazgatója volt, és a verandán ücsörgők közt pihenő szerelme szíve alatt hordta gyermekét. A Gitárművész, aki ezúttal hangszere nélkül érkezett, amelybe mindig úgy kapaszkodott, mint egy életmentő fatörzsbe a sebes folyó örvényei közt.

A Medve, aki rendszerint úgy üdvözölte őt, hogy pár centire emelte a földtől, s aki bizonyos alkoholmennyiség után az univerzum titkait fejtegette, de hétköznapiokon olyan védtelen volt, akár egy sebzett állat. A Szakács, aki számára érthetetlen verseket írt, de belelátott a dolgok lényegébe. Az Erdőjáró, aki férje szerint az egyik legjobb kortárs novellaíró, csak nem meri még elengedni a hegymászók biztosító kötelét, hogy megtapasztalja a zuhanást is. És Ő, gyermeke apja, akiért odahagyta a dzsungelt, hogy megtalálja végre a saját történetét, s ha neki nem jár ilyen, hát a Költőében legyen főszereplő.

Mintha egy filmet nézett volna ott az ajtófélfának dőlve, annak is egy lelassított jelenetét, amelyben egyszerre láthat múltat és jelent. Ahogy már szinte önkívületben forogtak, kapaszkodtak, énekeltek tántorgó kedvencei. Pár másodpercre mintha a hangjukat sem hallotta volna, a zenekart sem, csak a mozdulataik mélyén pattogzó csöndet, eksztatikus férfítáncuk mögül a zuhanás szélcsöndjét. Ahogy elengedik a megkötő világot, és a belső űrben csapongnak,

bolyongnak, lehunyt szemmel, furcsa mosollyal arcukon, amely inkább grimaszra emlékeztet. Mint amikor a *Nagy kékségben* a főszereplő srác elengedi a mélymerülési sportbúvárok csörlőrúdját, leoldja magáról a biztonsági szíjat, és odahagyva az ostoba versenyt (hogy ki milyen mélyre ér le egy tüdőnyi levegővel), az embereket, akik közt soha nem találta a helyét – a delfinek után ered, biztos tudatában annak, hogy meg-

Kiss Márta: *Végre a friss levegőn*; 2011; olaj, vászon
(Völgyi-Skonda Kortárs Gyűjtemény)

fullad, de a szívében békével, fejében a mélység csöndjével. Szerette ezeket a fickókat. Irigyelte őket bátorságukért, hogy időnként nem félnek belevetni magukat a kozmosz éjjelébe. Oda, ahol a versek születnek. Ahol Isten is megpihen olykor. Szerette őket. Köztük mindig úgy érezte, hogy van a létnek egy titkosírása, amit a tetteinkkel rovunk. Hogy nem pusztán kémia az egész. Hogy a napjaink mélyén él valami

mágia, amelynek füstje olykor megcsavarja az orrunk, és olyankor megérezzük, hogy feladatunk van a világban. Egy elmebeteg világban, amit meg kell gyógyítanunk, ha nem akarjuk, hogy köveire hulljon belőle mindaz, amit fölépítettünk. És hiába szárnyaszegettek sokszor, mindig talpra állnak, mert nem tudják elképzelni folytatás nélkül. Mindig van valahogy. Csak akarni kell. Fölkelni, menni tovább. Küzdeni, még akkor is, ha egyedül marad az ember. Mert előbb-utóbb önmagába botlik, s onnantól nem lehet magányos többé. Amikor velük van, a saját életét sem érzi lehetetlennek. Mert az ő lázuk áramkörében rajta is átbizsereg ez a szent éhség, amely bár halálunkig gyötör, de nélküle nem tudnánk, hogy a testünkbe zárt végtelen mindannyiunk számára tartogat meglepetéseket. Melyek sorában az utolsó a legnagyobb ajándék: a kegyelem. Jó volt néznie őket, ahogy a fáklyák megvilágítják átszellemült, lestrapált arcukat, viharvert gönceik, kifehérő mellük. Ropták csak, egyre járták, lankadtan, tikkadtan, de föl nem adva. Maréknyi felnőtt indián.